

Po boji je vrána první na bojiště

▲ Slavnostní průvod na zahájení Pow-wow

◀ Jeden z novějších tanců - tzv. fešácký tanec

▶ Tradiční tanecník s ozdobami u pasu

„Typické“ indiánské kroje, jaké známe z filmů, nebo jiné velmi podobné, indián oblékají při různých slavnostních příležitostech. A kupodivu - tyto slavnosti a indiánské svátky nejsou minulostí, každý rok se na mnoha místech Ameriky pořádají taneční slavnosti známé pod podivným jménem Pow-wow. Dnes jsou to obvykle vikendová setkání, na která se sjíždějí indiáni různých kmenů, často z velkých dálek, aby tančili, zpívali a setkávali se s přáteli a svými rodinnými příslušníky. V jejich písniach a tancích čí i pracně vytvořených krojích, děděných z generace na generaci, tak docněs přežívají jejich světová kultura. Písni, tance i součásti krojů nevznikly jen tak náhodně - mají svůj přesný význam, od pradávna jsou symboly důležitých událostí či představ ze života indiánů.

Samotný název Pow-wow pochází z jazyka skupiny algonkinských indiánů obývajících nejsevernější oblasti Ameriky. Původně se tak nazýval medicinman nebo duchovní učitel. Tepřve později se začal tento název používat pro společenské události vycházející z tradic náboženských obřadů, které byly vždy spojené se zpěvem a tancom. Také různé typy tanců mají svá vlastní pojmenování i svou vlastní historii a ke každému přislíší určitý tradiční oděv. Prapůvod všech těchto tanců však můžeme hledat nejspíš v tancích oslavujících vítězství nad nepřítelem. Všechny používané symboly i vývoj slavnostních ozdob tomu nasvědčuje, třeba-

Indiáni, zejména ty severoamerické, zná prakticky každý. Přesněji řečeno, myslí si, že je zná - četí o nich v indiánkách, viděl je v dobrodružných filmech. Jenže románový či filmový indián je tomu skutečnému podobný až tak stejně jako slavný Mickey Mouse myší domácí. Pestře pomalovaní hrdi a stateční rudoši s přešroucenou čelenkou a šaty zdobenými korálky jsou do jisté míry „pohádkovými bytostmi“. Ale jak se říká - na každém šprochu pravdy trochu. Filmovi tvůrci si tuto představu indiána nevymysleli úplně z ničeho. Jsou určitě okamžíky v životě indiánů, kdy opravdu vypadají takhle exoticky.

▲ Rolničkový šat je také součástí ženškého kroje
► Detail výšivky rolničkového šatu

že dochované záznamy nesahají příliš daleko do minulosti - severoameričtí indiáni své tradice předávali pouze ústně.

Pojďme se tedy dnes podívat na jednu takovou indiánskou slavnost a její historii. U kmene Pawnee existoval obrád zvaný irusuk, spojený se symbolikou vrámy - centrem obrádu byl tanecňík představující vránu. U průvodním tradicním obrádu měl u opasku skutečně přívazanou vycpanou vránu a vráni pera, později přibyla na opasku další ozdoba - svazky trávy symbolizující skalpy nepřátel. Od kmene Pawnee převezal obrád s tanci kmen Omaha, tento typ tanca se proto dodnes nazývá Tance Omaha, případně, podle svazků trávy na opasku, jsou známé také jako tance trávy - pejí wacipi. Nejstarší záznamy o tancích trávy se dochovaly z roku 1860. Přibližně od to-

▼ „Kapela“ soustředěná kolem bubnu doprovází tanecňíky

hoto roku se začaly šířit i k ostatním kmenům, zejména pak k Lakotům (Lakotové jsou jedinou z jazykových skupin kmenů známých pod jménem Siouxové). Vlastní název tanca - pejí wacipi - je už původem lakotského. Obrády postupně ztratily svůj náboženský charakter a staly se společenskou událostí, mezikmenovou slavností Pow-wow, kterou jsou dodnes.

Vraního (či orloho) pera, které měl tanecňík původně jen u opasku, postupně přibývalo. V pozdější době z něj vznikla ozdoba zcela odlišného typu - jakysi závěs (tzv. crow bustle), který nosí tanecňík připevněný v bederní části zad. Odtud už byl jen krok k velice náročné ozdobě tvořené kruhem vraního, sovoho či nejvíce ceněného orloho pera, za-

věšeném na zádech (tzv. back bustle). Ze jde původně o bojový tanec, napovídá symbolika této ozdoby: kruh znamená bojští a vrána je symbolem skončené vítězné bitvy - je totiž první na bojišti plném pobitych nepřátel. Orel pak je symbolem sily a odvahy. Dnes je orel v Americe přísně chráněný druh (to se týká i vaječ a všech jeho částí a výrobků z nich), jediní indiáni mají výjimku ze zákona a dodnes smí používat orly pera k výrobě svých ozdob. Používají samozřejmě pera z přirozeně uhynulých ptáků. Nezbytnou součástí každého mužského kroje je i ozdoba hlavy (tzv. head roach), hřeben z chlupů ursuna nebo jelena obarvený na červeno. Také tato ozdoba má svůj význam, představuje oheň a orlí pero, které v ní bývá větinknuto, je symbolem spojení s duchovním světem.

Novějšího data jsou ženské tance „šálové“ - fancy shawl dance, či tance „rolničkové“ - jingle dress dance, pojmenované podle tradičního úboru tanecňíků. Kroj rolničkového tanca vychází z krojů kmene Ojibwa, které jsou vyzdobeny velkým množstvím nášitých zvončeků a rolniček. Tance šálové nejsou v Severní Americe zcela původní, tady se projevil vliv indiánů z Mexika, kde indiáni používali jako tradiční součást oděvů pestrobarevné látkové přehozy, jakési deky. Na jejich vyšíváních vzorech se navíc projevuje i španělský vliv. Severoamerické indiánky tyto přehozy získávaly od kupců, později jim nahradily původní těžké pláště z bizoních kůží a nakonec je, ozdobené výšivkami, kožátky a třásněmi, začaly používat i jako součást slavnostního tanecňího oděvu.

Pow-wow byl zahájen velkým průvodem tanecňíků, teprve po něm začala vlastní velká slavnost tance. Tanci muzi, ženy i děti, lidé všechn věkových kategorií, výjimkou nejsou ani šedesáti - až sedmdesáti

▼ ▲ Ženské bohatě zdobené kroje používané při šálových tancích

tanečníci. Samotné tance sestávají z poměrně volných tanečních figur. Tanečníky doprovází zejména zpěváci, kteří sedí kolem velkého bubnu potaženého kůží. Kolem každého bubnu sedí nejméně deset mužů - kapela, která zpívá a rozeslaví buben rychlými rytmickými údery. Spolu s kapelou však zpívá každý, kdo

▲ Kruhová ozdoba (tzv. trail) na zádech tanečníka symbolizuje bojiště

▼ Nejsme v Americe, ale u nás, tzv. euroindiáni se od pravých indiánů liší jen plétí a barvou vlasů a očí

má chut' a hlas. Na začátku slavnosti se zapívá písnička vlajky, siouxská národní hymna. A pak už následují nejrůznější společenské, oslavné a mezikmenové písničky, případně písničky různých spolků. Některé jsou nové, ale mnohé z nich jsou uchovávané z minulosti a ustří formou předávané po generace z otce na syna. Kapely se střídají a jejich výkony jsou oceňovány tradičními cenami, jako jsou labák, orlí pera nebo svazek sladké travy.

Dnešní Pow-wow jsou stále populárnější a jejich účastníků přibývá. Slavnost se proto pořádají na stadionech nebo v leteckých prostorech. Indiani se na ně neskládají jako kdysi na koních, ale v automobilech a karavanech. Přesto mnozí z nich dodnes používají k přespání i své tradiční obydlí typu, třebaže jeho vzhled je poněkud klamný - zvenčí vypadá, jako by se čas zastavil, ale uvnitř je vybaveno jako docela normální moderní domácnost.

Užasná podivná pírozená přitahuje i plno bílých turistů a diváků - li se však většinou mohou divat jen zpovzdálí - do vlastních tanců a obřádů se mohou zapojit jen při některých, speciálně pro turisty pořádaných slavnostech. Mnozí naši turisté už tyto indiánské slavnosti navštívili, ne každý se však může jet po-

divat do Ameriky. Muže však navštíví nějaký podobný svátek u nás. V naší zemi nebo třeba v sousedním Německu totiž existuje společnost nadšenců, tzv. euroindiánů, kteří se snaží žít v indiánském duchu i u nás a oživovat a přiblížovat krásné indiánské tradice myšlení evropského, civilizaci poznamenaného člověka. V létě pořádají tábory, nosí vyšívávané kroje, spí v týpi, vaří jednoduchá jídla na ohni, bubení na indiánské bubny a tančí indiánské tance...

Helena Rendlová

Foto autorka, archiv autorky a archiv redakce